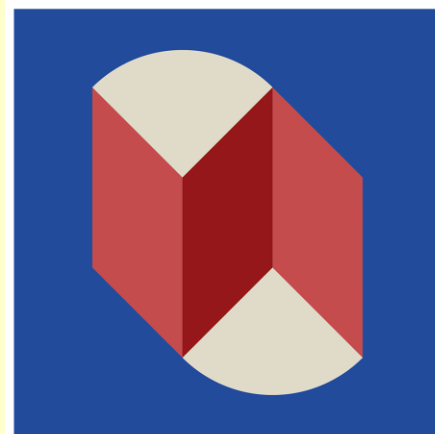

SEMINAR ZA MENTORJE

18. in 19. 9. 2017

Hotel Adria Ankaran

**vkjučujemo
in aktiviramo!**

JAK

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

**vkjučujemo
in aktiviramo!**

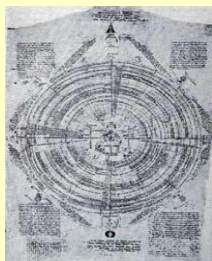
JAK

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

KO DUŠA NIMA KAM, USTVARJA

Vlasta Meden Klavora

Zdravstveni dom Nova Gorica

Poslikava v Chauvetovi jami, JV Francije

- najstarejša do sedaj odkrita poslikava (30.000 let pr. n. št.)
- človek je v želji po komunikaciji klesal, risal, dolbel že v prazgodovini.

Portret markiz de Sad (1740-1814)

Philip Kaufman,
Škandalozno pero (2000)

Pigro, slikar iz Nove Gorice

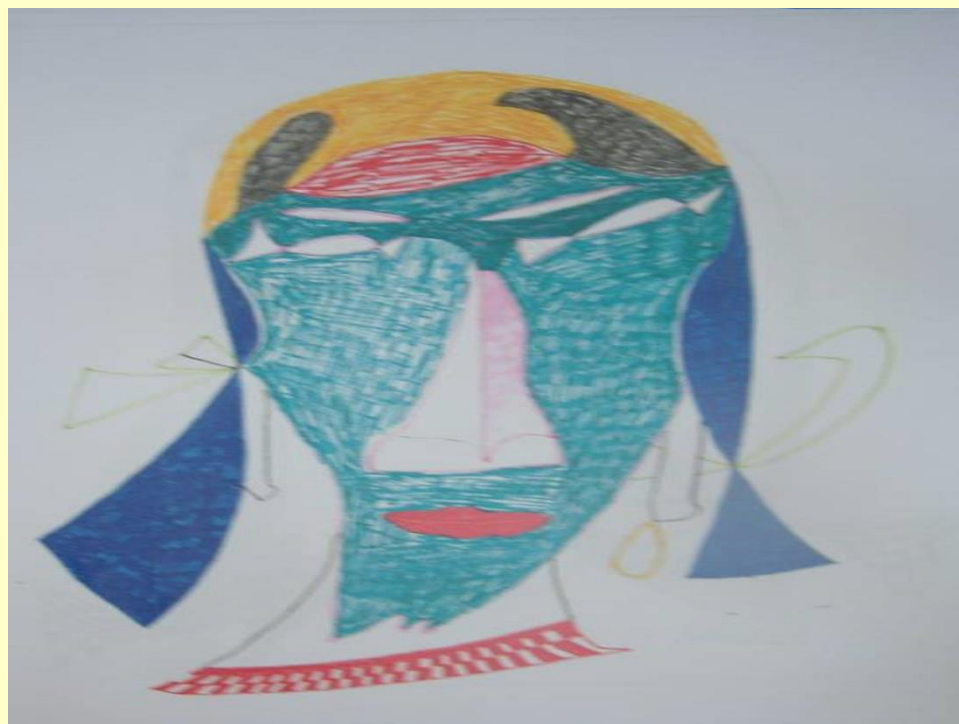
- risanje in slikanje sta najbolj osnovni, naravni, neposredni in psihološko zanimivi obliki izražanja in komuniciranja s seboj in okolico

- v psihotičnem stanju primernejša oblika komunikacije

- papir vsebuje kaotične izkušnje in strahove pred razpadom

- likovno izražanje ublaži mučno tesnobo in omogoči ekstermalizacijo sprva neizrekljivih misli in čustev

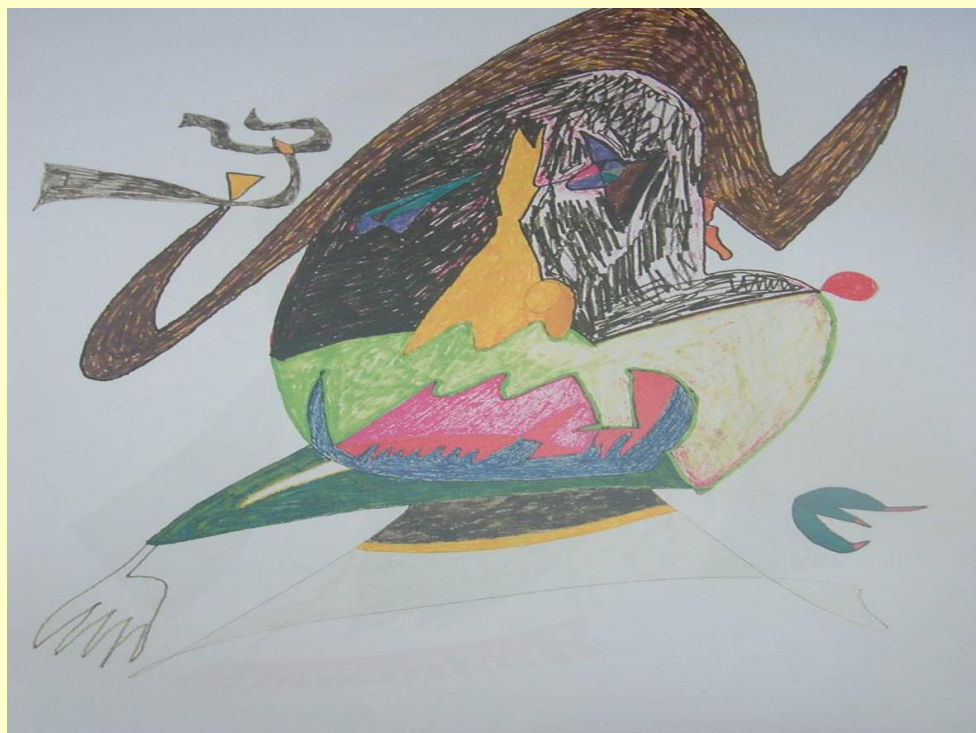
- slika poosebi transfer grešnega kozla

- sliko uniči ali sliko zadrži

- slika omogoči magično investicijo

- ujame in zadrži
sprva
nerazumljive in
potencialno
ogrožujoče
podobe, ne da bi
človeka
poškodovala

- v
terapevtskem
procesu ponuja
slika dovolj
varno in
nevtravno
področje, da se
pacient lahko
izrazi

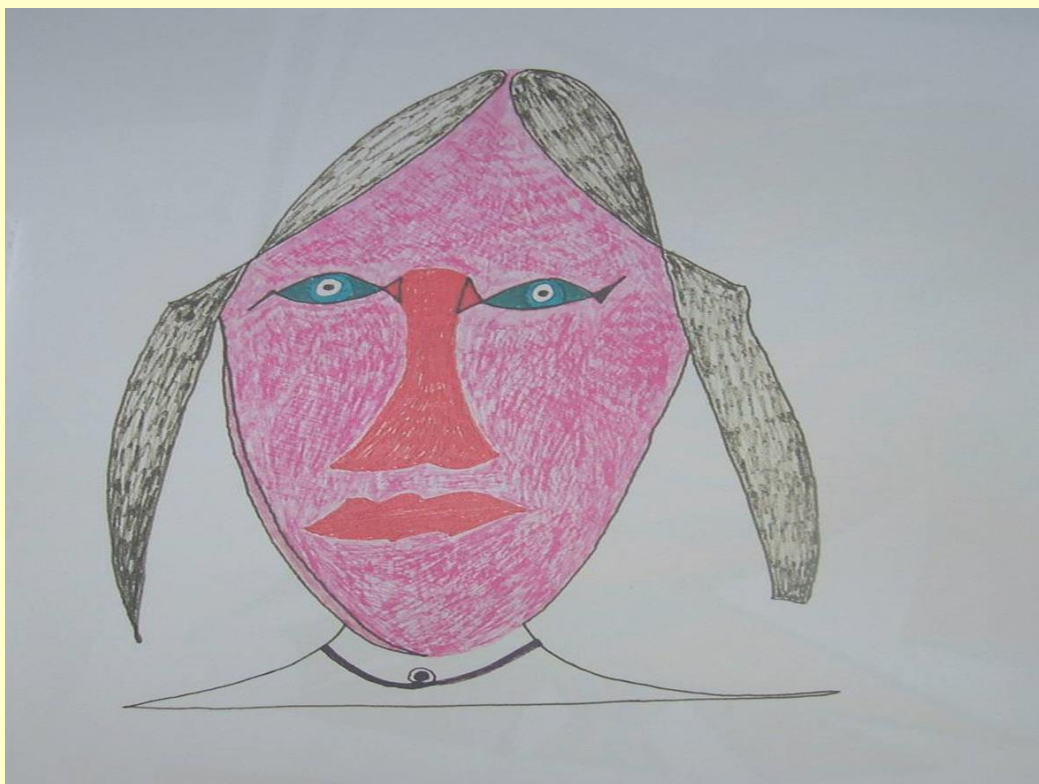
- slika kot tretji element v prostoru med terapevtom in pacientom

- ima vlogo posredovalnega objekta

- slika omogoči
in pospeši
terapevtski
proces

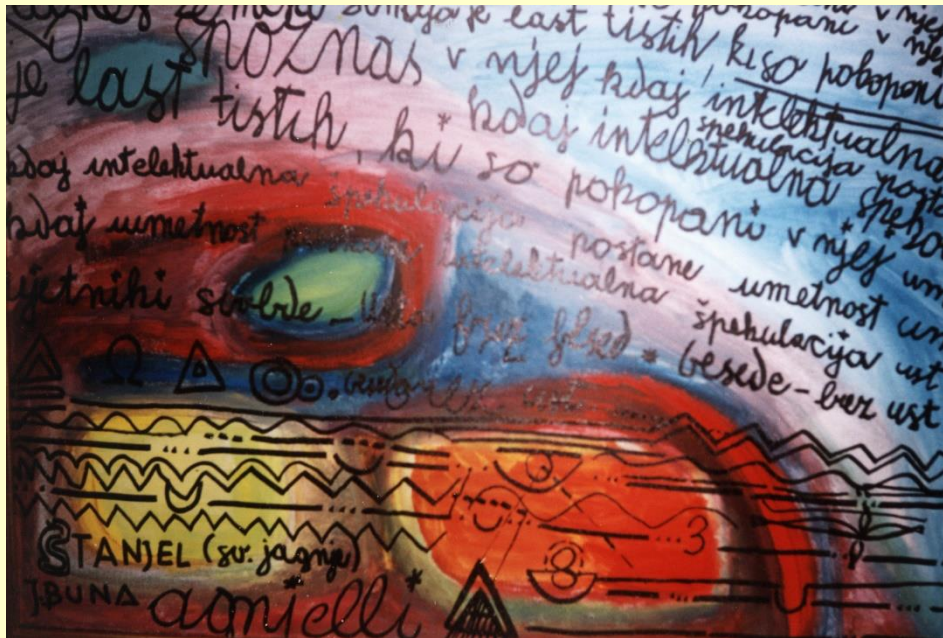

- v ospredju odnos, ki se razvije med sliko in pacientom ali odnos z likovnim terapevtom, posredovan z ustvarjenimi podobami na sliki

Ena izmed slik z razstave v Štanjelu julija 2005

- vzpodbuja paciente k aktivnemu sodelovanju v procesu zdravljenja

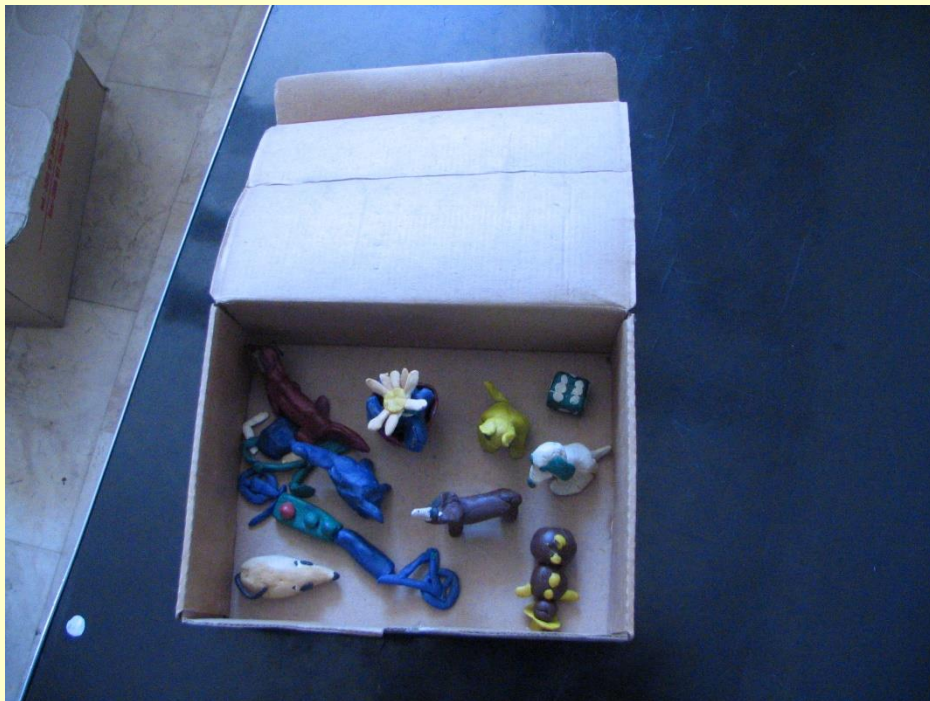
Slikanje na svilo

- umetnostna terapija (pomoč z umetnostjo) nastala po II. svetovni vojni

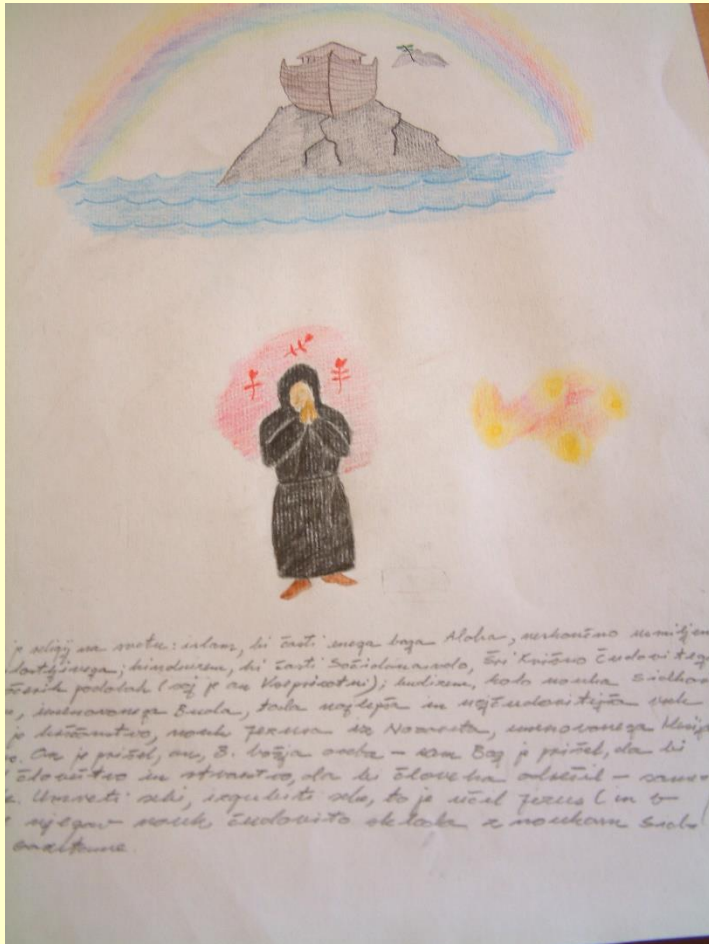
Izdelki slepega pacienta, ki se je v psihotičnem stanju sam oslepil

- začetnik Adrian Hill
- umetnost je sama po sebi zdravilna
- v sliki izpovedali bolečine in strah
- delili pozitivne učinke ustvarjalne aktivnosti

Ena izmed slik hospitaliziranega pacienta v PB Begunje

- ustvarjanje deluje terapevtsko samo takrat, kadar ga uporabljamo kot obliko komunikacije, kot način izražanja osebnih čustev in misli
- potrebna je komunikacija s terapevtom ali člani skupine, da dobimo intelektualni in čustveni uvid

Omara z izdelki pacientov iz PB Begunje

- pomembna pacient in proces ustvarjanja in ne končni izdelek

Prostori likovne terapije v PKL

- terapija je lahko individualna ali skupinska
- v navzočnosti enega ali dveh terapevtov

Prostor delovne terapije v Psihiatrični bolnišnici v Begunjah

- likovna terapija predvsem v skupinah

Prostor likovne terapije v Psihiatrični bolnišnici Vojnik

- ponekod tudi individualno

Prostor delovne terapije v Psihiatrični bolnišnici v Idriji

- večinoma so delovni terapevti, ponekod so likovni terapevti oziroma spec. pomoči z umetnostjo

Pletenje košar in okraševanje lončkov z mozaičnim kamnom v delovni terapiji PB Ormož

Prostor delovne terapije v Psihiatrični bolnišnici Pohorski dvor

- uporabljajo tako besedno kot likovno izražanje in skupinsko dinamiko, poslušajo glasbo

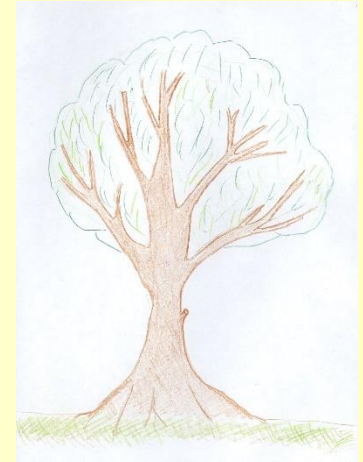
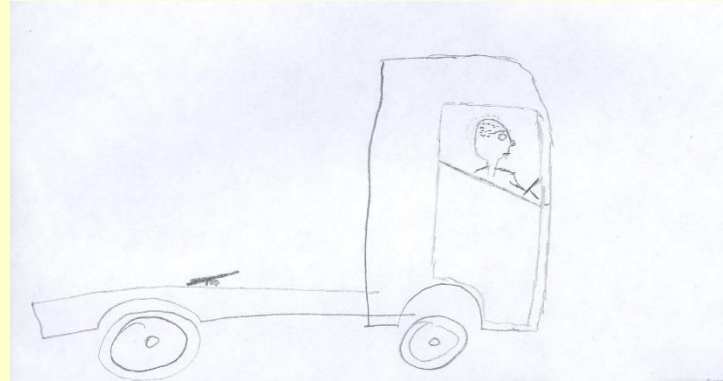
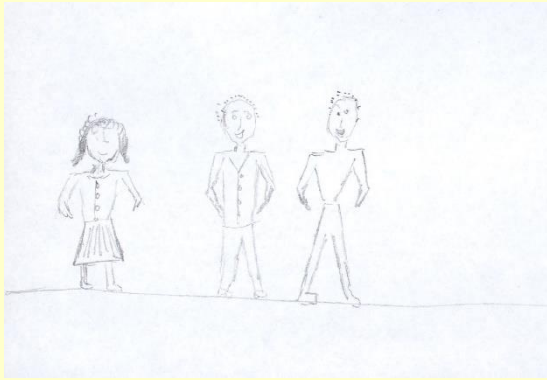
Likovna terapija v ŠENT-u v Novi Gorici

- na sprejemnih oddelkih likovna terapija namenjena predvsem v diagnostične in ne terapevtske namene

Pet risb, narisanih v diagnostične namene

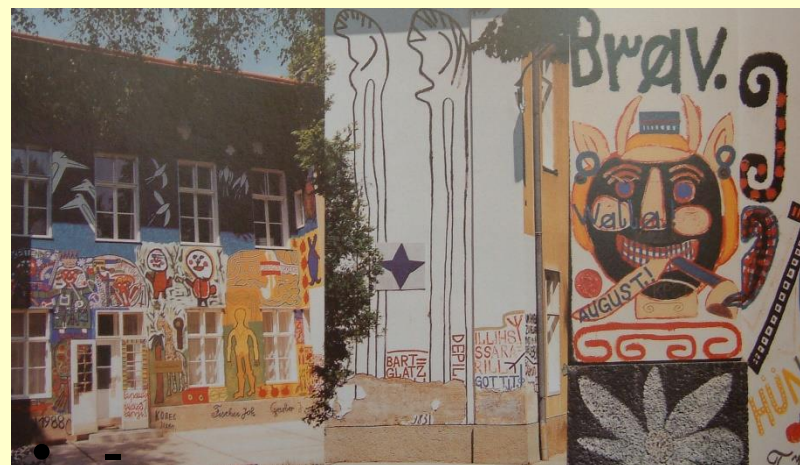

Tri lastnosti' odraslega človeka

- Poštenost
- Ustvarjalnost
- Urejenost
- Samozavestnost

Guggingovi umetniki leta 1993 in poslikava zunanje stene Hiše umetnikov

- Gugging-avtentična, nedirektivna ustvarjalnost

Soba Avgusta Walla v Hiši umetnikov in Johann Hauser, umetnik iz Gugginga

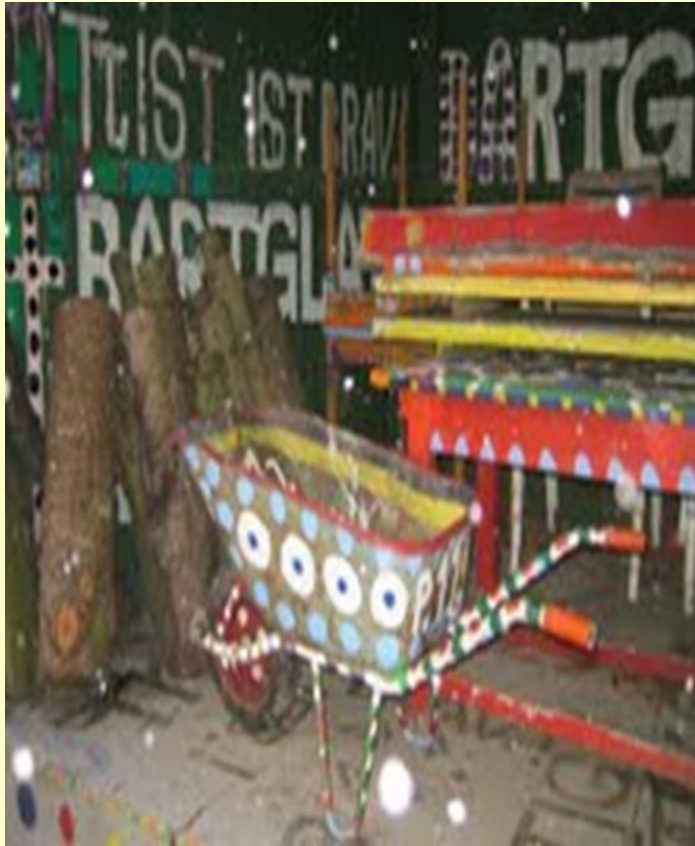
Hiša umetnikov decembra 2009

- bolnišnico so preuredili v muzej, galerijo in atelje

Galerija v Guggingu 2009

Vabilo na odprtje razstave v Galeriji PKL

Vas in Vaše prijatelje vabimo

pregledne razstave

**LIKOVNEGA
ATELJEJA PKL**

Odprtje razstave bo v sredo, 30.3.2005 ob 10.30. uri.

Odprtje bo spremljal kulturni program.

Dobrodošli !

- likovno ustvarjanje in razstave likovnih del pomembne v procesu destigmatizacije duševne motnje

Slike iz razstave v Štanjelu, julija 2005

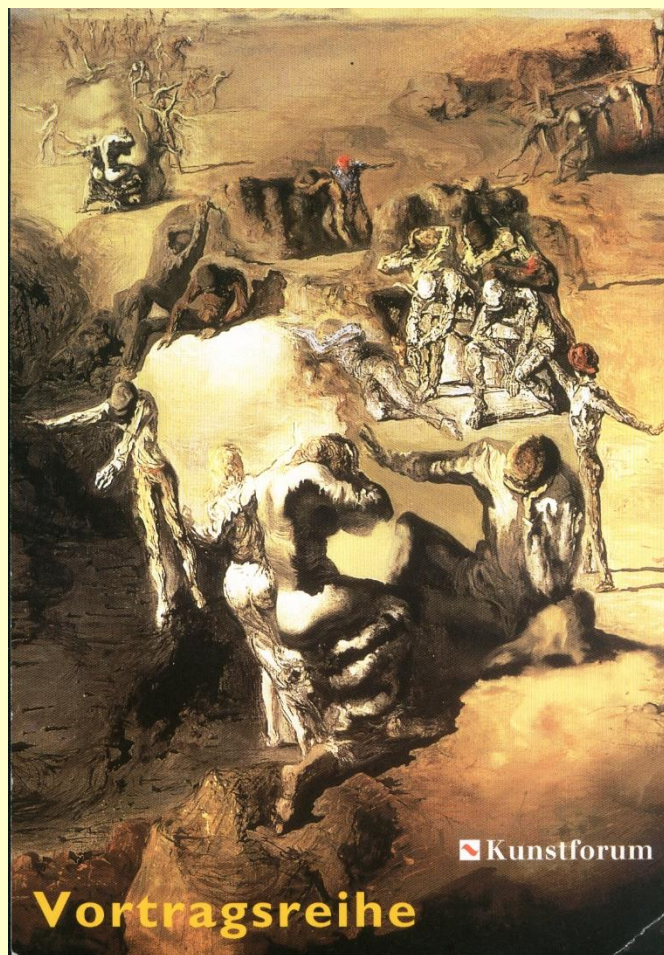

- izvor njihovih del in duševna motnja niso omenjeni

Vabilo na razstavo Kunst und Wahn, Dunaj 1997

- nekatera dela so polno in enakovredno vključeni v redne muzejske zbirke

William Hogarth (prvi umetnik, ki je upodobil duševno bolnega slikarja), 1735 in detajl iz slike

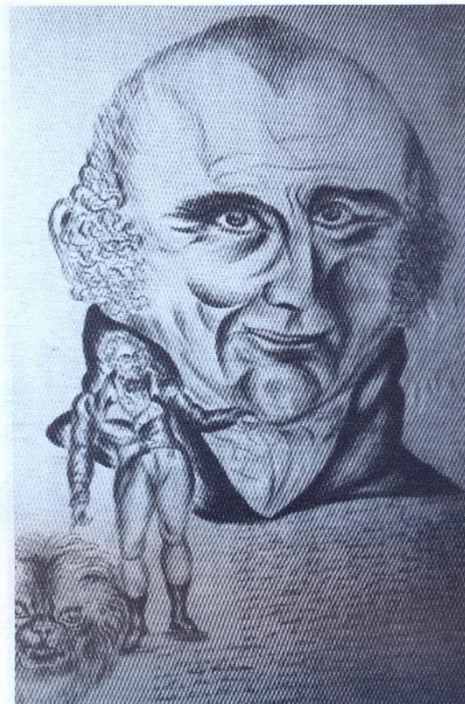

Britanski slikar Jonathan Martin (1782 – 1838).

8.6. Richard Dadd, *Portrait of a Young Man*, 1833, oil on canvas, private collection.

48 / Chapter Four

4.3. Jonathan Martin, *Self-Portrait with the Battle of the Lambton Worm*, detail, 1829, private collection, London.

in Richard Dadd (1817 – 1886)

8.2. Richard Dadd at work on the painting *Contradiction. Oberon and Titania*, ca. 1856, photograph by Henry Hering, The Bethlem Royal Hospital, London.

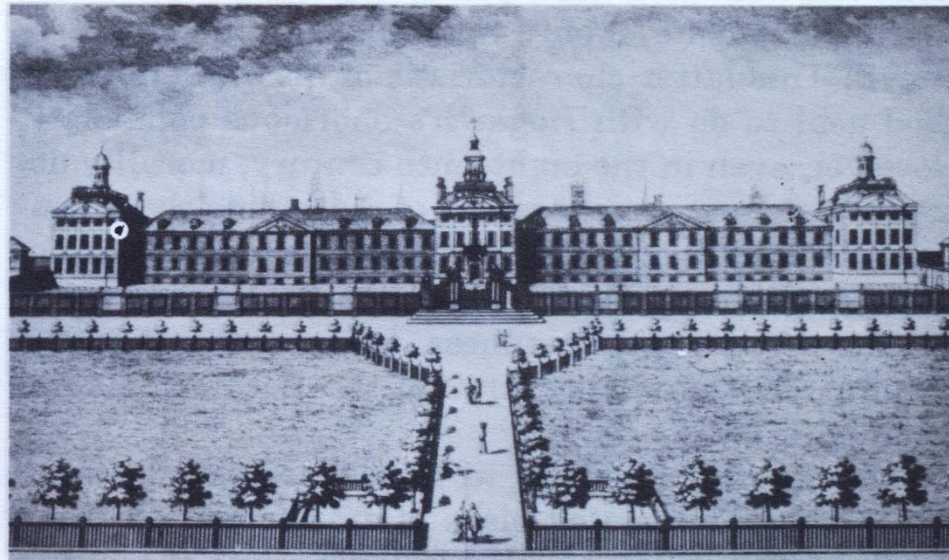

8.8. Richard Dadd, *Agony—Raving Madness: Sketches to Illustrate the Passions*, 1854, watercolor, The Bethlem Royal Hospital, London.

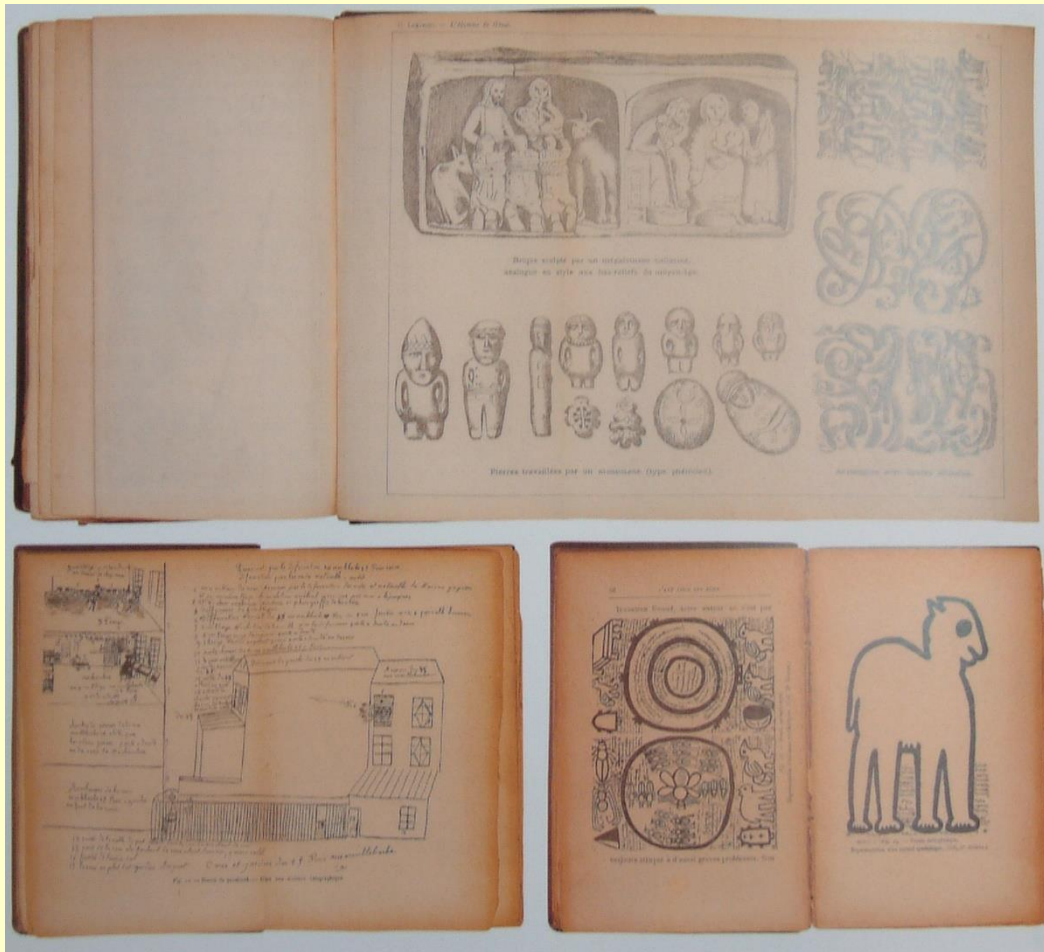
Bethlem Royal Hospital v Londonu

1.2. Anonymous, Robert Hooke
Bethlem Hospital, 1764–1766, engraving, The Bethlem Royal Hospital, London.

“Psihotična umetnost” iz Lombrosove (1864) in Réjajeve knjige (1907)

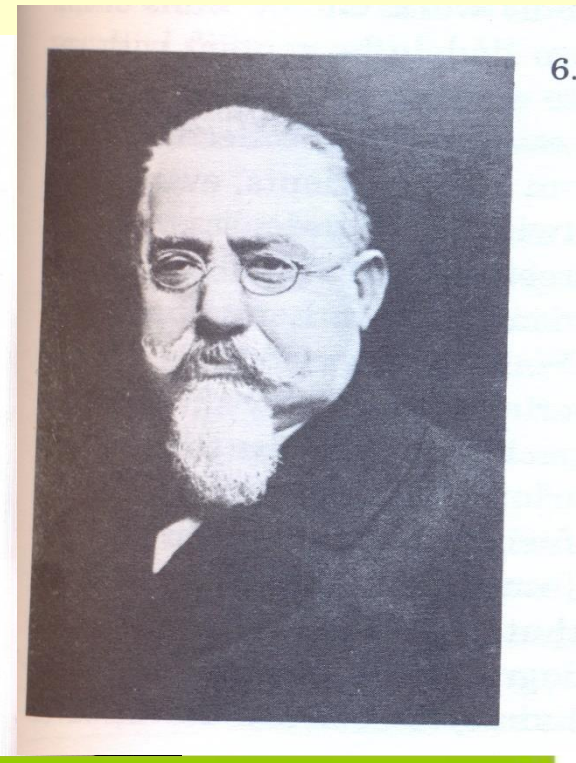
- ideja romantike o povezavi med genialnostjo in duševno motnjo
- Lombroso – najpomembnejši razlagalec in zagovornik te ideje
- pretiraval z dokazi-genialnost oblika moralne norosti

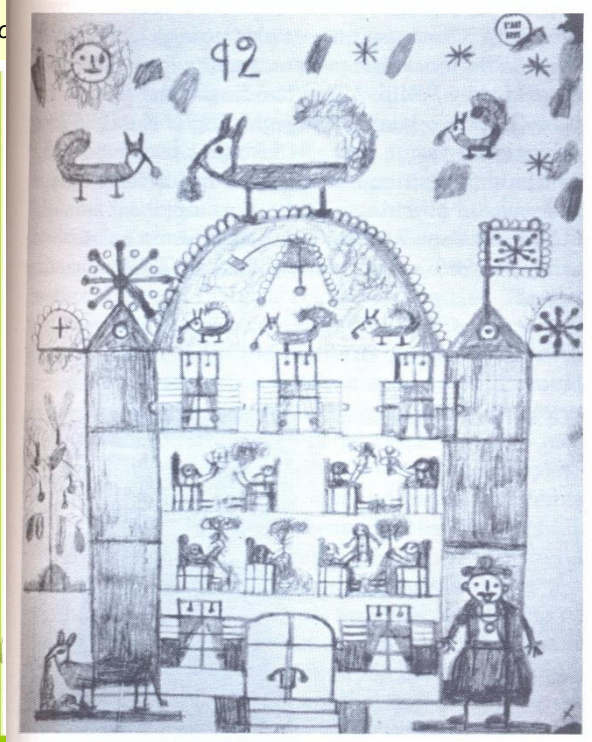
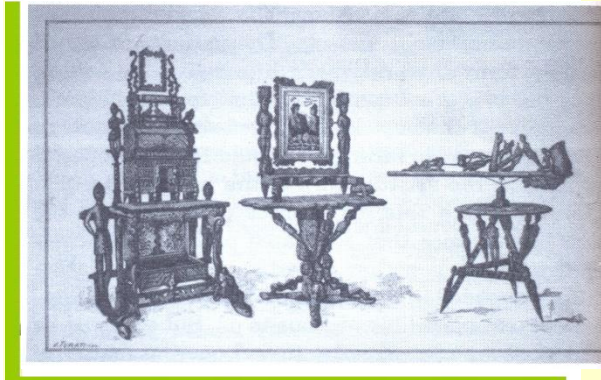
Psihiater, antropolog in kriminolog Cesare Lombroso (1835-1909).

Dr. Cesare Lombroso in njegova študijska soba, iz knjige John M. MacGregor, *The Discovery of the Art of the Insane*.

Lombrosova zbirka v muzeju Museo di Antropologia criminale v Torinu

iz knjige John M. MacGregor, *The Discovery of*

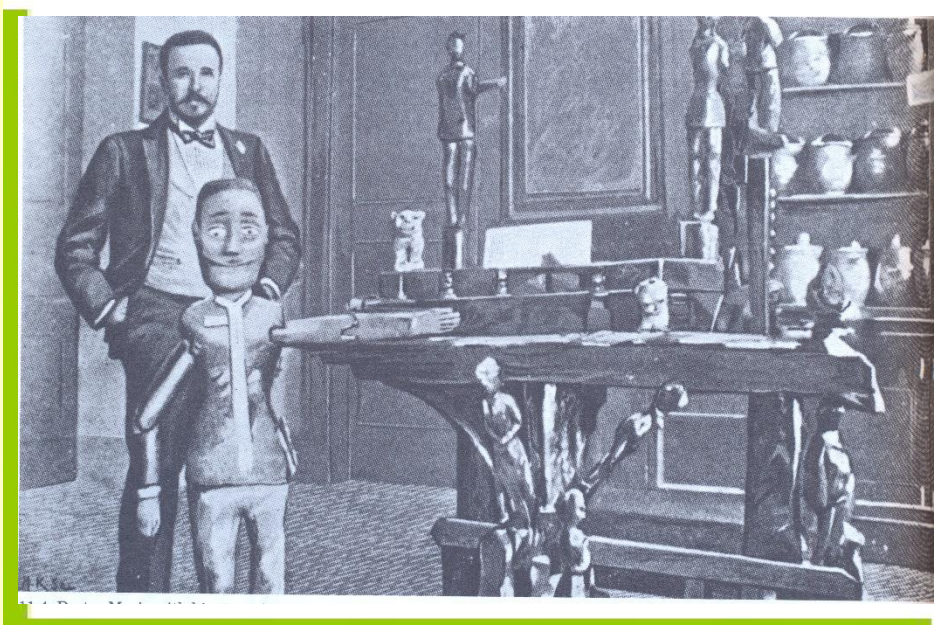

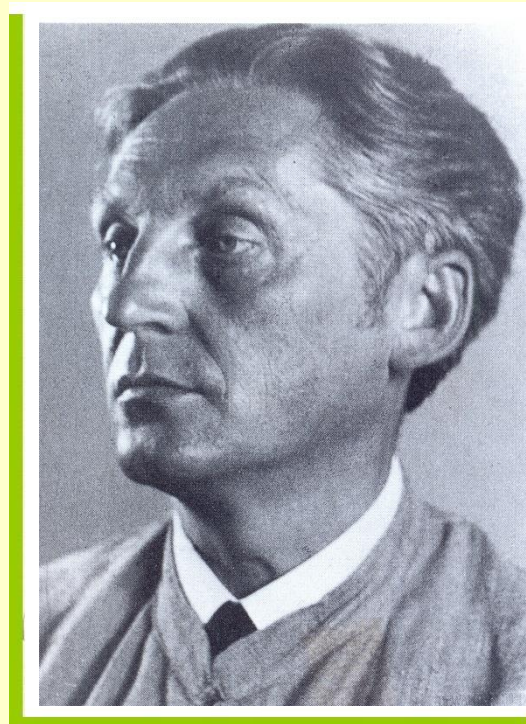
Javne razstave v zač. 20. stol. so bile v Berlinu (1913), Moskvi (1914) in Franciji (1905). Dr. Auguste Marie (1865-1934) je odprl prvi muzej likovnih stvaritev ljudi z duševnimi motnjami v Asile de Villejuif.

Dr. Marie s kipom njegovega portreta, iz knjige: John M. MacGregor, *The Discovery of the Art of the Insane*.

Dr. Hans Prinzhorn, iz knjige: John Maizels book,
Raw Creation

Rudolf Heinrichshofen, Prinzhornova zbirka

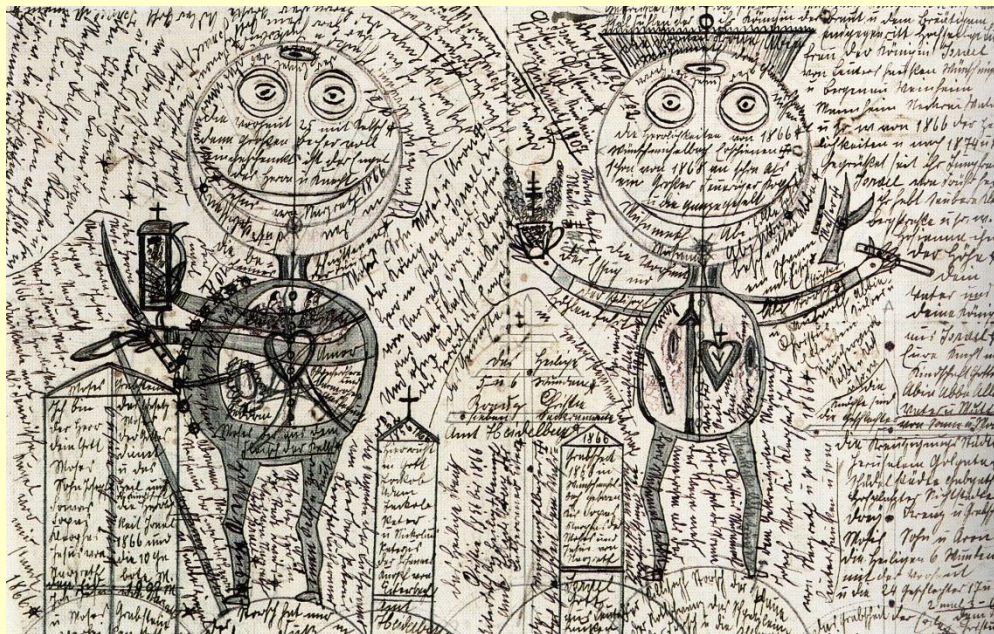

- leta 1922 izdal Bildnerei der Geisteskranken
- natančno analiziral dela iz estetskega in psihiatričnega vidika
- iskal genija med duševno bolnimi

Johann Knopf, slika iz Prinzhornove zbirke

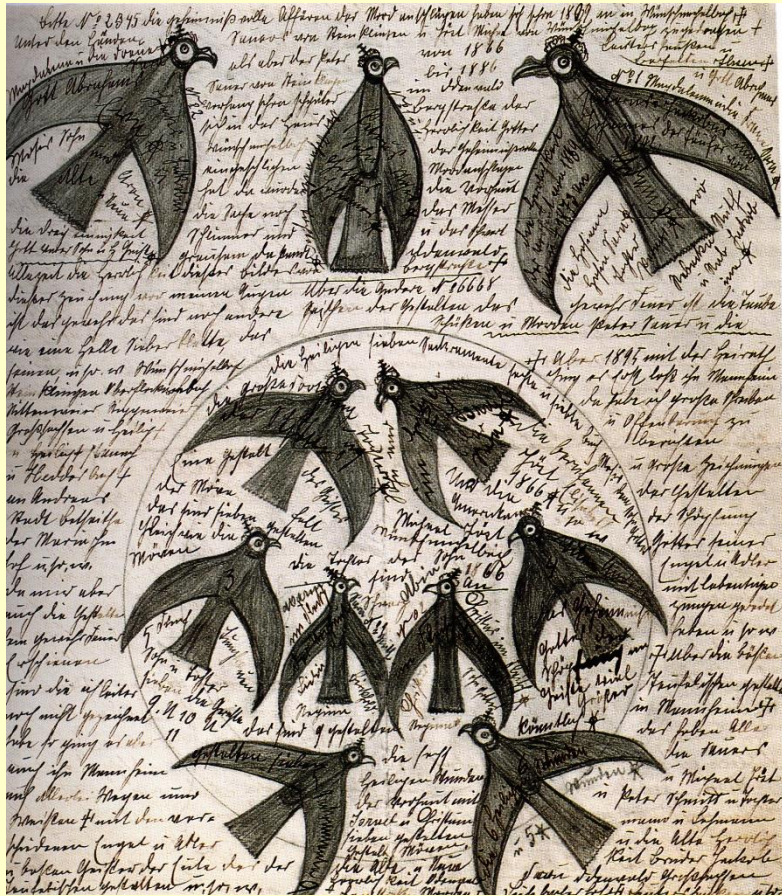

- z nenavadnimi, vznemirljivimi podobami, bogatimi v detajlih in ornamentih je pojasnil ustvarjalni proces
- vizualna ustvarjalnost je neovrgljiva človekova lastnost, ki je v nas vseh od otroštva

Johann Knopf, slika iz Prinzhornove zbirke

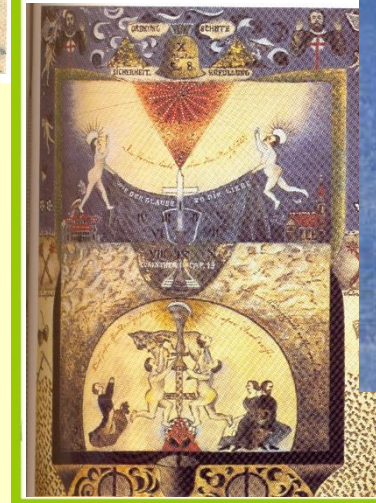
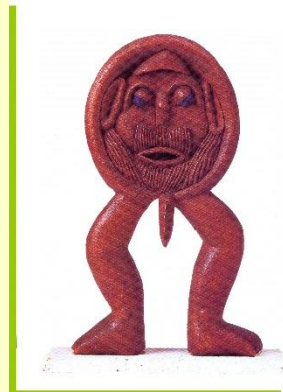
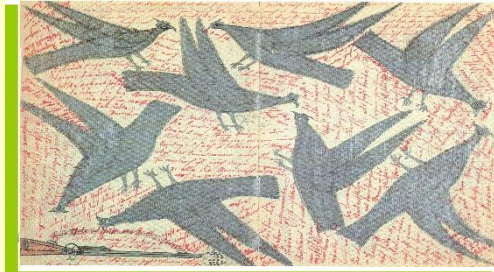

- zbirka je pobudila vrsto vprašanj o bistvu samoizražanja
- mejah med umetnostjo, genialnostjo in psihozo
- kaj ustvarjalnost je in kako jo lahko razumemo

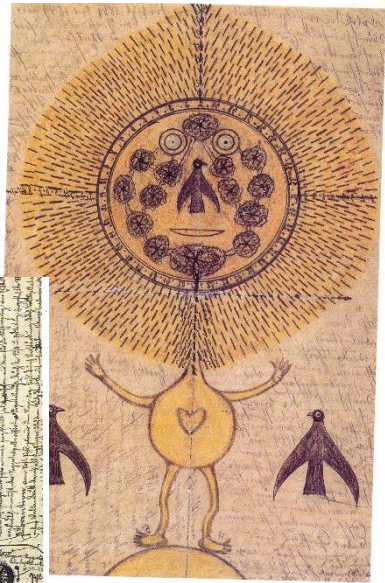
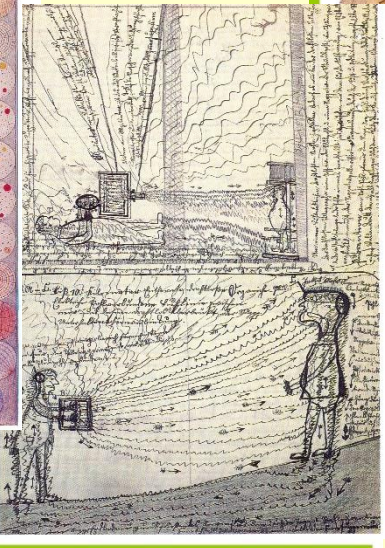
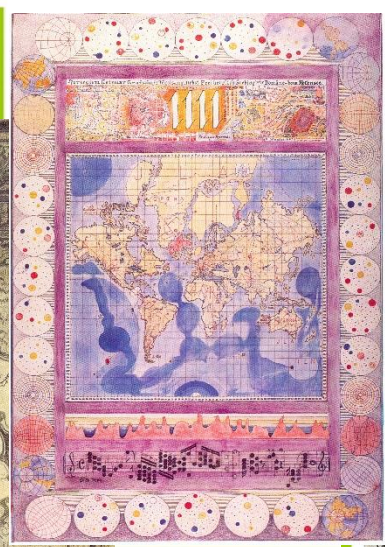
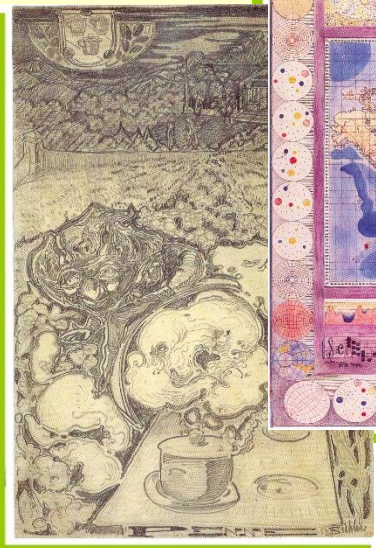
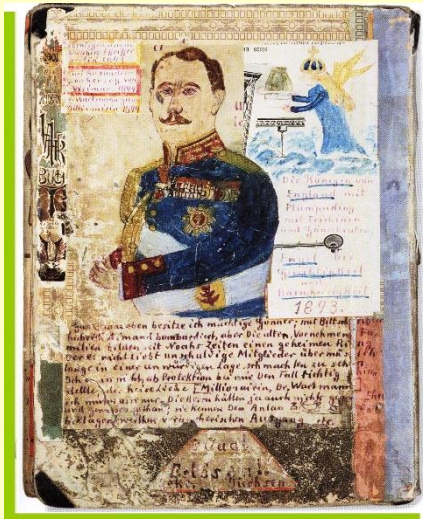
Prinzhornova zbirka iz knjige John M. MacGregor, *The Discovery of the Art of the Insane.*

Prinzhornova zbirka iz knjige Wahnsinnige Schönheit, Prinzhorn-Sammlung Prinzhornova zbirka iz knjige, John Maizels book, Raw Creation

Prinzhornova zbirka iz knjige Wahnsinnige Schönheit, Prinzhorn-Sammlung,
Prinzhornova zbirka iz knjige John Maizels book, Raw Creation

Heinrich Anton Müller

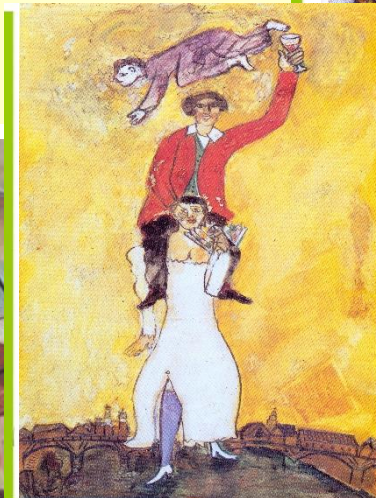
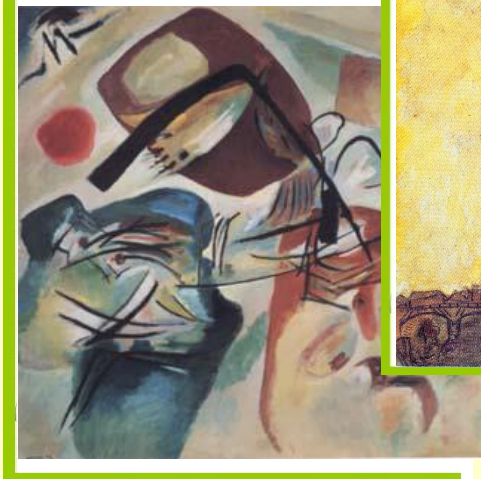

- vpliv takojšen in daljnosežen
- dela so jemali kot umetnost, sodobni umetniki so bili prvi, ki so jo kot tako sprejeli
- inspirativnost teh del vplivala na ekspresioniste in nadrealiste (Klee, Breton, Ernst..)

Iz knjige Rene Passeron *Surrealism*, in iz knjige Colin Rhodes *Primitivism and Modern Art*. (Kandinski, Chagall, Nolde, Klee).

© Marc, Fish and Woman 1912

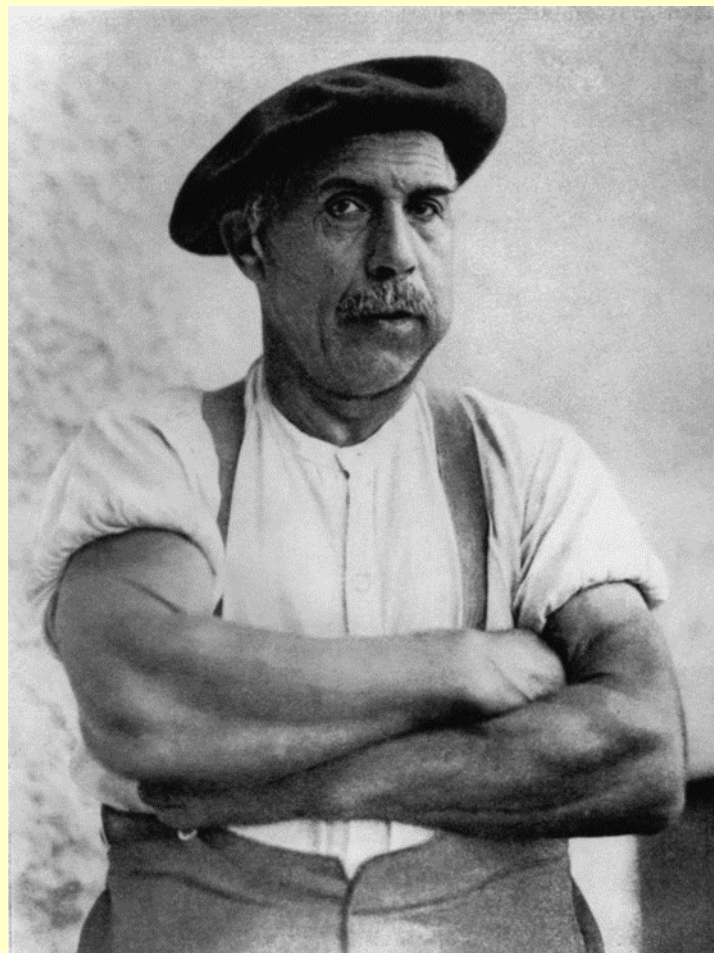

Iz knjige Colin Rhodes *Outsider Art in iz knjige Lucienne Peiry, Art Brut The Origin of Outsoder Art..*

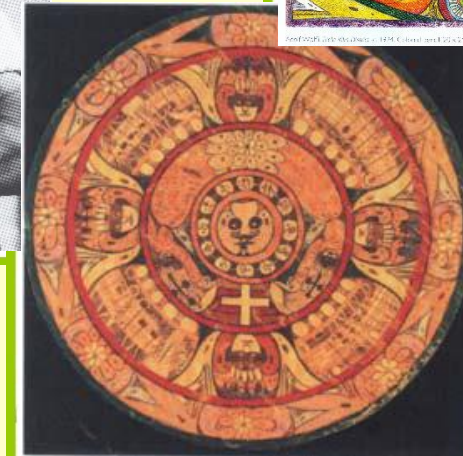
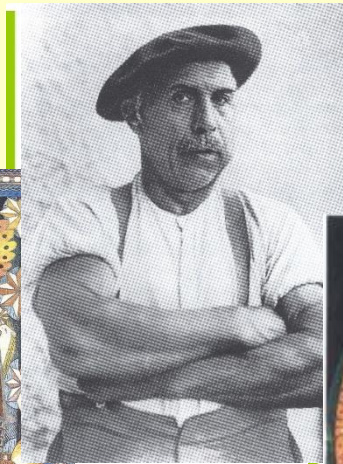

Dr. Walter Morgenthaler, iz knjige John M. MacGregor, *The Discovery of the Art of the Insane in Adolf Wölfli*

---

flz: Lucienne Peiry, *Art Brut* *The Origin of Outsider Art.*

Adolf Wölfli

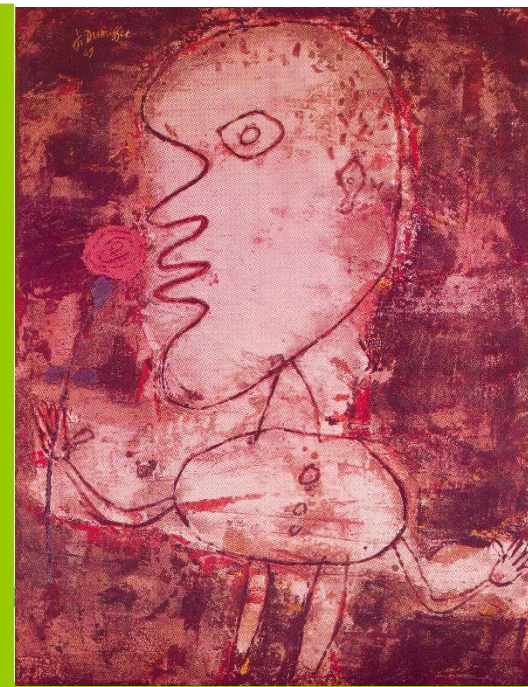
- vplival na koncept, ki ga je Dubuffet poimenoval art brut-sinonim za čisto-kulture osvobodjeno umetnost

---

Jean Dubuffet (1901-1985).

Iz: Lucienne Peiry, *Art Brut The Origin of Outsider Art* in iz John Maizels , Raw Creation.

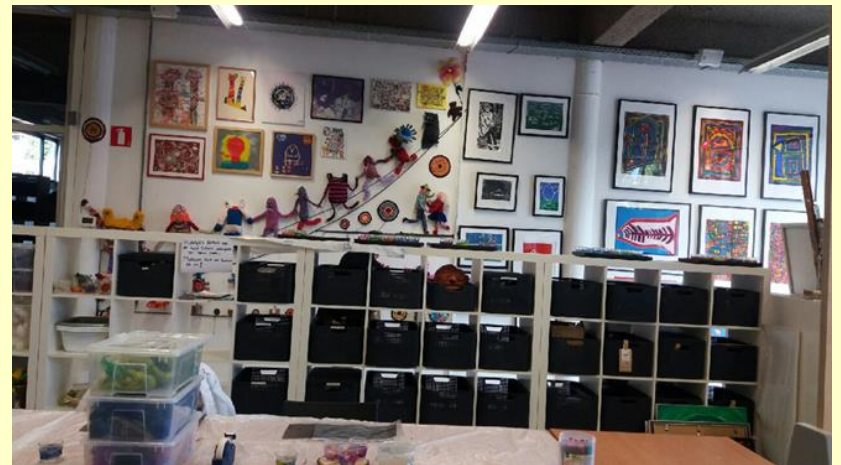

Skulpture, Jean Dubuffet, Rijksmuseum v Amsterdamu, 2017

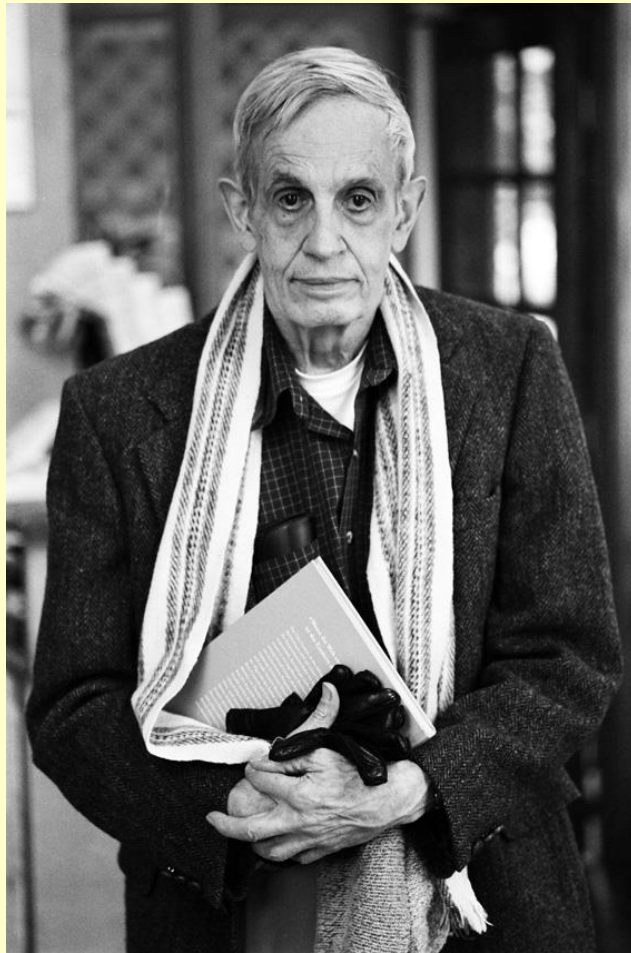
AtelierZ, Hengelo, Nizozemska, 2017

Willie Beckmans, art brut slikar iz Hengela-skulptura in likovni pripomočki

John Forbes Nash (1928-2015)

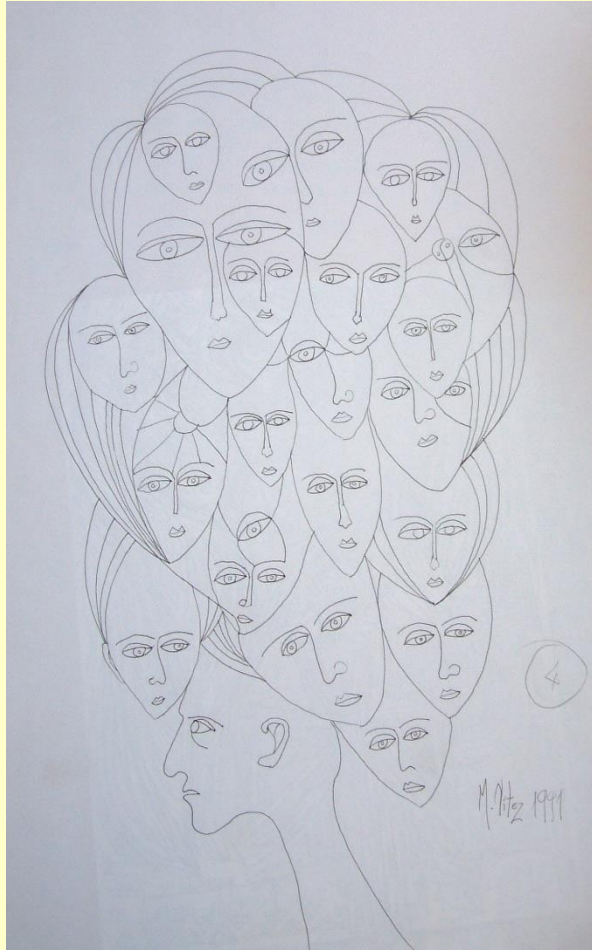

- “Ideja o nadnaravnih bitjih je prišla na isti način kot matematične ideje”.

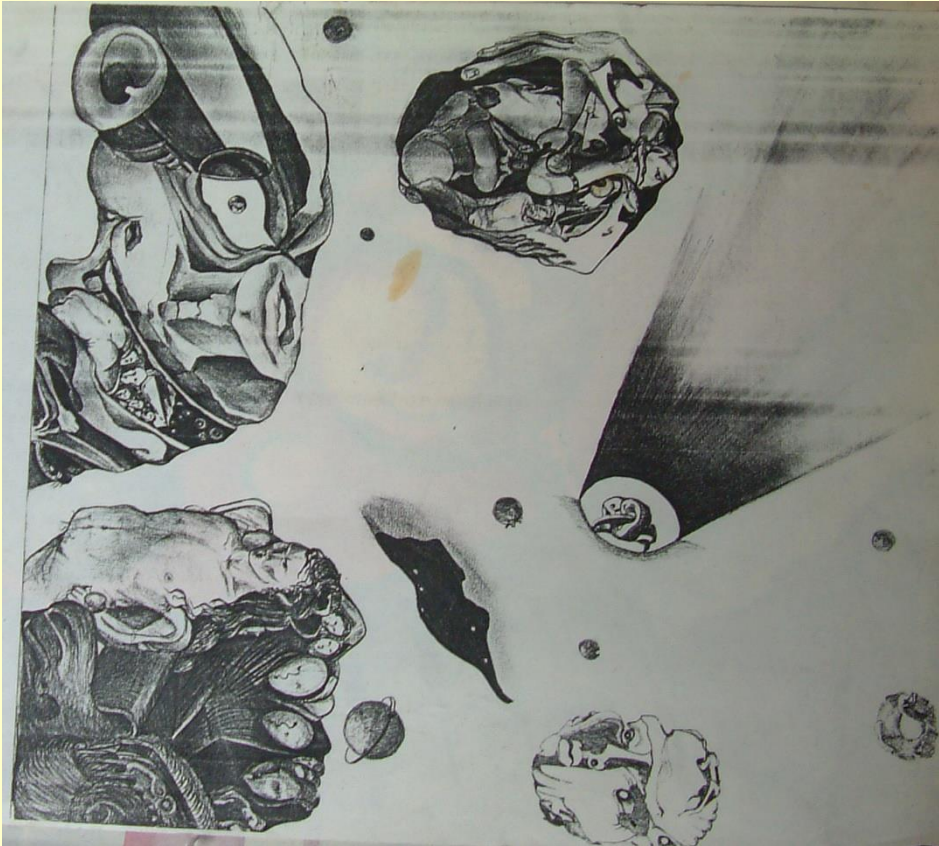
Maksova risba

- številne študije o povezavi med duševno motnjo in ustvarjalnostjo
- postavljeno mnogo hipotez

Ninina slika

- Aristotel –izvrstni v filozofiji, umetnosti, poeziji in politiki nagnjeni k melanholiji

Kay Jamison in Nancy Andreasen

Ninina slika

- premaknili pozornost iz ideje o shizofrenem geniju ali ustvarjalcu k ustvarjalcu z afektivno motnjo

Slika z razstave v Galeriji Krka v Ljubljani

- presenetljivi študiji sprejeti z zadržki
- natančna določitev kriterijev ustvarjalnosti
- postaviti mejo med duševnim zdravjem in boleznijo

Hvala za vašo pozornost.

Pergamon, Asklépijonovo zdravilišče

